
Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 30. maj 2019

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Opredelitev potrebe: Potreba je stanje neravnovesja v organizmu, ki ga povzroči pomanjkanje ali presežek snovi v telesu ali informacij v duševnosti.</p> <p>Značilnosti fizioloških (bioloških) potreb:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (navadno) so prirojene; – so univerzalne (enake pri vseh ljudeh); – z njihovim zadovoljevanjem se ohranjajo biološke funkcije (ohranja se življenje); – z njihovim zadovoljevanjem se ohranja vrsta (potomci); – na nezadovoljenost teh potreb nas opozarjajo občutki (lakota, žeja, utrujenost ...); – živali jih zadovoljujejo nagonsko; – pri človeku je zadovoljevanje nagonsko in socializirano; – zadovoljevanje teh potreb vzpostavlja homeostazo v organizmu; – drugi ustrezni odgovori po oceni ocenjevalca. <p>Značilnosti psihosocialnih potreb:</p> <ul style="list-style-type: none"> – povezane so s človekovim življenjem v skupini; – nekatere so prirojene, druge pridobljene (naučene); – na nezadovoljenost teh potreb nas opozarjajo neugodna čustva (žalost, jeza, dolgočasje ...); – po Maslowu stopijo v ospredje potem, ko so vsaj do neke mere zadovoljene fiziološke potrebe; – mnoge od teh potreb zadovoljujemo progresivno; – drugi ustrezni odgovori po oceni ocenjevalca. 	
2. raven	opredelitev potrebe, navedeni 2 značilnosti fizioloških in 2 značilnosti psihosocialnih potreb	4
	opredelitev potrebe, navedeni 2 značilnosti fizioloških in 1 značilnost psihosocialnih potreb <i>ali</i> obratno OPOMBA: Če je opredelitev potreb pomanjkljiva (npr. potreba je stanje neravnovesja v organizmu), je odgovor ocenjen na 1. ravni.	3
1. raven	opredelitev potrebe, navedena 1 značilnost fizioloških in 1 značilnost psihosocialnih potreb ali opredelitev potrebe, navedeni 2 značilnosti fizioloških <i>ali</i> 2 značilnosti psihosocialnih potreb ali navedene 3 značilnosti fizioloških/psihosocialnih potreb (obe vrsti potreb zajeti)	2
	opredelitev potrebe ali navedena 1 značilnost fizioloških in 1 značilnost psihosocialnih potreb ali navedeni 2 značilnosti fizioloških ali navedeni 2 značilnosti psihosocialnih potreb	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.2	<p>Del besedila, ki se nanaša na fiziološke (biološke) potrebe: »... moram iti na (daljši) sprehod, vmes bom malo tekla ...« (potreba po gibanju)</p> <p>Del besedila, ki se nanaša na psihosocialne potrebe: »... premalo zahajam v družbo, pogrešam nekatere prijateljice in prijatelje ...« (potreba po druženju / po ljubezni in pripadnosti)</p> <p>Primer ponazoritve fizioloških (bioloških) potreb, npr.: Janez reče Binetu: »Žejen sem, nujno potrebujem pijačo.«</p> <p>Primer ponazoritve psihosocialnih potreb, npr.: Anja se trudi doseči dober rezultat na atletskem tekmovanju, da bi se izkazala pred sošolci.</p> <p>OPOMBA: Če kandidat povzame ustrezen del besedila, se upošteva kot ustrezen odgovor.</p>	
4. raven	izpisana ustrežna 2 dela besedila, navedeni obe potrebi, ponazorjena 2 primera	4
	izpisana ustrežna 2 dela besedila, navedeni obe potrebi, ponazorjen 1 primer	3
3. raven	izpisana ustrežna 2 dela besedila, navedeni obe potrebi ali ponazorjena 2 primera ali izpisan ustrezen 1 del besedila, navedena 1 potreba in ponazorjen 1 primer	2
	izpisan ustrezen 1 del besedila ali navedeni obe potrebi ali ponazorjen 1 primer	1
1.3	<p>Dejavnosti, pri katerih lahko zadovoljimo več različnih potreb hkrati, s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – smučanje: prijatelji s smučanjem zadovoljujejo potrebo po gibanju, hkrati potrebo po druženju (ljubezni in pripadnosti); ko gredo v okrepčevalnico, pojedjo tople sendviče in popijejo čaj, zadovoljijo potrebo po hrani in tekočini (fiziološke potrebe); – skupno učenje za kontrolno nalogo: sošolci pri tem zadovoljujejo kognitivne (spoznavne) potrebe, hkrati potrebo po pripadnosti; drug drugemu pomagajo z razlago snovi, s tem zadovoljujejo potrebo po varnosti; ko nekdo drugim razloži del snovi, ki ga dobro razume, zadovolji potrebo po spoštovanju ...; – obisk galerije (slikarske razstave): družina ob obisku galerije uživa ob ogledu slik in tako zadovoljuje estetske potrebe; prisluhne razlagi kustosa, tako zadovoljuje kognitivne potrebe; družina je skupaj, povezana, zadovoljuje potrebo po ljubezni in pripadnosti in tudi po varnosti; po ogledu razstave gre v restavracijo in zadovolji fiziološke potrebe ...; – obiskovanje tečaja slikanja: oseba se uči novih tehnik slikanja, tako zadovoljuje kognitivne potrebe; uživa ob tem, ko samostojno ustvarja in izkazuje svoj talent, tako zadovoljuje potrebo po samoaktualizaciji; na tečaju se družijo z različnimi ljudmi, ki imajo skupne cilje, ter zadovoljuje potrebo po druženju in pripadnosti ... 	
6. raven	navedene 3 dejavnosti, vsaka pojasnjena s 3 različnimi potrebami	4
	navedene 3 dejavnosti, vsaka pojasnjena z 2 različnima potrebama	3
5. raven	navedeni 2 dejavnosti, vsaka pojasnjena z 2 različnima potrebama ali navedena 1 dejavnost, pojasnjena s 3 različnimi potrebami ali navedene 3 dejavnosti, vsaka s 3 različnimi potrebami (brez pojasnitev)	2
	navedena 1 dejavnost, pojasnjena z 2 različnima potrebama ali navedena 1 dejavnost s 3 različnimi potrebami (brez pojasnitev)	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Opredelitev odvisne spremenljivke: Odvisna spremenljivka je tista, ki se v eksperimentu pojavlja (spreminja) kot posledica neodvisne.</p> <p>Opredelitev neodvisne spremenljivke: Neodvisna spremenljivka je tista, s katero eksperimentator manipulira (jo sistematično in namerno spreminja).</p> <p>Opredelitev eksperimenta: Eksperiment je raziskovalna metoda, za katero je značilno manipuliranje z neodvisno spremenljivko, da bi ugotovili vzročno-posledični odnos med dvema proučevanima spremenljivkama; eksperiment je raziskovalna metoda, pri kateri eksperimentator namerno spreminja pogoje, da bi ugotovil, kako ti pogoji vplivajo na opazovan pojav.</p>	
2. raven	opredelitev odvisne, neodvisne spremenljivke in eksperimenta	4
	opredelitev odvisne spremenljivke in eksperimenta ali opredelitev neodvisne spremenljivke in eksperimenta	3
1. raven	opredelitev odvisne in neodvisne spremenljivke ali opredelitev eksperimenta ali pomankljiva opredelitev eksperimenta in opredelitev ene spremenljivke	2
	opredelitev odvisne spremenljivke ali opredelitev neodvisne spremenljivke ali pomankljiva opredelitev eksperimenta	1
2.2	<p>Odvisna spremenljivka: uspešnost reševanja nalog (na testu sposobnosti)</p> <p>Neodvisna spremenljivka: količina zaužite čokolade</p> <p>Primer strukture eksperimenta: Dijak bi uporabil kontrolno skupino, ki ne bi zaužila čokolade, in eksperimentalne skupine, od katerih bi ena zaužila 20 gramov, druga 30 gramov, tretja pa 40 gramov čokolade.</p>	
4. raven	zastavljen eksperiment s kontrolno in eksperimentalnimi skupinami, navedeni odvisna in neodvisna spremenljivka	4
	zastavljen eksperiment s kontrolno in eksperimentalnimi skupinami ter navedena odvisna spremenljivka ali zastavljen eksperiment s kontrolno in eksperimentalnimi skupinami ter navedena neodvisna spremenljivka	3
3. raven	zastavljen eksperiment s kontrolno in eksperimentalnimi skupinami ali navedeni odvisna in neodvisna spremenljivka	2
	zastavljen eksperiment s kontrolno skupino ali zastavljen eksperiment z eksperimentalnimi skupinami ali navedena odvisna spremenljivka ali navedena neodvisna spremenljivka	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoja in utemeljitev primernosti uporabe opazovanja: Dijak ne bi mogel uporabiti metode opazovanja, saj pri njej ne nadzoruje vseh spremenljivk, ki lahko vplivajo na odvisno spremenljivko; na osnovi rezultatov pri metodi opazovanja ne more nedvoumno sklepati o vplivu.</p> <p>Pojasnitve pomanjkljivosti eksperimenta v primerjavi z opazovanjem, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – eksperiment je manj ekonomičen (treba ga je strukturirati, ustvariti eksperimentalne situacije, porabimo več denarja); – eksperiment zahteva več časa (pri opazovanju lahko le opazujemo obstoječe stanje, ni nam treba pripraviti celotne eksperimentalne situacije); – eksperimenta ne moremo uporabiti, kadar bi vplivanje na neodvisno spremenljivko pomenilo neetično vedenje; – druge ustrezne pojasnitve po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja in utemeljitev, 2 pojasnitvi	4
	presoja in utemeljitev, 1 pojasnitev	3
5. raven	presoja in utemeljitev ali 2 pojasnitvi	2
	presoja in 1 pojasnitev	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Opredelitev pomnjenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je proces sprejemanja (usvajanja), ohranjanja in obnavljanja informacij; – je ohranjanje (vztrajanje) spominskih sledi; – je ohranjanje naučene snovi oziroma gradiva (vsebin). <p>Opredelitev pozabljanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – je izginjanje spominskih sledi; – je izgubljanje naučene snovi oz. gradiva (vsebin); – gre za stopnjo izgube informacij oziroma njihovo nedostopnost. <p>OPOMBA: Zadostuje po 1 opredelitev za vsak proces.</p> <p>Poimenovanje treh vrst spominov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – trenutni spomin (senzorni register, zaznavni zapis, senzorni spomin, ultrakratki spomin), – kratkotrajni spomin (delovni spomin, kratkoročni spomin), – dolgotrajni (dolgoročni) spomin. 	
2. raven	opredeljena oba procesa, poimenovanje 3 vrst spomina	4
	opredeljena oba procesa, poimenovanje 2 vrst spomina ali opredeljen 1 proces, poimenovanje 3 vrst spomina	3
1. raven	opredeljena oba procesa ali opredeljen 1 proces, poimenovanje 2 vrst spomina ali poimenovanje 3 vrst spomina	2
	opredeljen 1 proces ali poimenovanje 2 vrst spomina	1
3.2	<p>Ponazoritev procesa shranjevanja informacij in njihovega obnavljanja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Matej je v trenutni spomin za nekaj sekund (zelo kratek čas; 1–3 sekunde; oz. 3–4 sekunde za sluh) shranil vse (slušne) informacije v celoti v takšni obliki, kot jih je občutil; večina informacij se je izgubila. – Informacije o Japonski, robotiki, animiranih filmih, ki so bile Mateju zanimive/je bil nanje <i>pozoren</i>, so prešle v kratkotrajni spomin, kjer se informacije shranijo za 15–40 sekund in obdelajo. – Informacije, ki jih je Matej obdelal, so iz delovnega spomina prešle v dolgotrajni spomin. Tam se lahko ohranijo <i>neomejeno dolgo</i>. Matej je nove informacije kombiniral tudi z informacijami iz dolgotrajnega spomina: poznal je japonske risanke, da Japonci ustvarijo kar 1700 animiranih filmov – nove informacije je povezal s starimi. – Obnavljanje: V primeru obnove je Matej shranjene informacije v dolgotrajnem spominu <i>vrnil v kratkotrajni spomin</i> (delovni) in jih v tem spominu uporabil (kot odgovor). 	
4. raven	ponazorjen proces shranjevanja in obnove informacij, vključeno trajanje za 3 vrste spomina	4
	ponazorjen proces shranjevanja in obnove informacij, vključeno trajanje za 2 vrsti spomina ali ponazorjen proces shranjevanja informacij in vključeno trajanje za 3 vrste spomina	3

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	ponazorjen proces shranjevanja za 2 vrsti spomina, vključeno trajanje za 2 vrsti spomina ali ponazorjen proces shranjevanja in obnove informacij	2
	ponazorjen proces shranjevanja za 2 vrsti spomina ali opisan proces shranjevanja za 3 vrste spomina (ne na navedenem primeru)	1
3.3	<p>Psihološki dejavniki (učenja), ki vplivajo na boljšo zapomnitev s pojasnitvijo vpliva, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – umske in druge sposobnosti: inteligentnejši učenci si hitreje zapomnijo snov; jo smiselno povezujejo; hitreje prilagajajo način učenja zahtevani snovi; specifične sposobnosti omogočajo boljši uspeh na specifičnih področjih ...; – učni stil: učenci so uspešnejši, če predelujejo informacije na način (vidni, slušni ali gibalni), ki jim najbolj ustreza; uspešni učenci prilagodijo načine učenja zahtevani nalogi ...; – učne navade: učenec, ki se običajno uči aktivno z reševanjem vaj, vzpostavljanjem povezav z življenjem in izkušnjami ..., bo naučeno gradivo bolje ohranil in manj pozabil; dijak, ki se uči pasivno in kampanjsko, bo pozabljal hitreje; – predznanje: učenec, ki ima dobro predznanje, bolje razume vsebine in si jih tudi bolje zapomni; hitreje osmisli znanje ter ga medsebojno poveže in utrdi, zato vsebine dlje časa ohrani v spominu; – učna motivacija: uspešni učenci se lahko učijo zaradi pohval, nagrad (zunanja motivacija), lastnega interesa, zadovoljstva (notranja motivacija) ...; – čustva: pozitivno razpoloženi učenci so učinkovitejši pri učenju; učinkoviti so tudi učenci, ki imajo pozitiven odnos do sebe, do učne snovi, do znanja in učitelja ...; – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	4
	2 presoji s pojasnitvama	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Opredelitev samopodobe: Samopodoba je celota predstav, stališč in sodb o samem sebi; je posameznikovo doživljanje samega sebe.</p> <p>Področja samopodobe z opisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – šolska (akademska): doživljanje svojih sposobnosti za učenje; zaznavanje lastnih dosežkov na učnem področju; zanimanje za šolske predmete; – telesna: doživljanje svojega telesa (zunanjega videza, svoje telesne privlačnosti, telesnih spretnosti, kondicije, sloga oblačenja v primerjavi z drugimi ...); doživljanje lastnega zdravja; zanimanje za šport in telesne dejavnosti; – medosebna (socialna): doživljanje sebe v medosebnih odnosih; prepričanja o lastnih sposobnostih sklepanja prijateljstev; prepričanja o svoji priljubljenosti; prepričanja o kakovosti odnosov z bližnjimi; prepričanja o vplivu na oddaljene druge (na širšo skupnost, doživljanje odnosa do zakonov in družbenih norm ...); – čustvena: predstave in prepričanja o svojem izražanju in obvladovanju čustev; doživljanje lastne čustvene stabilnosti/nestabilnosti ... <p>OPOMBA: Za vsako področje samopodobe zadostuje 1 opis.</p>	
2. raven	<p>opredelitev samopodobe, navedeni in opisani 2 področji samopodobe</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitve in opisov.</p>	3–4
1. raven	<p>opredelitev samopodobe ter navedeno in opisano 1 področje samopodobe ali opredelitev samopodobe in navedeni 2 področji samopodobe ali opredelitev samopodobe in opisani 2 področji samopodobe ali navedeni in opisani 2 področji samopodobe</p>	2
	<p>opredelitev samopodobe ali navedeno in opisano 1 področje samopodobe ali navedeni 2 področji samopodobe ali opisani 2 področji samopodobe</p>	1
4.2	<p>Področji samopodobe, ki sta razvidni iz opisa v nalogi: telesna in medosebna (socialna)</p> <p>Primeri ponazoritev ustrezne (pozitivne) samopodobe, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – šolska samopodoba: Meni, da je v šoli uspešna, zadovoljna je s svojimi ocenami. Pričakuje, da bo tudi pri študiju uspešna. – čustvena samopodoba: Doživlja se kot čustveno stabilno osebo. Meni, da je večino časa dobro razpoložena. Zaveda se, da jo včasih kaj čustveno vznemiri, vendar je prepričana, da se razmeroma hitro pomiri. <p>Primeri ponazoritev neustrezne (negativne) samopodobe, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – šolska samopodoba: Meni, da ji v šoli ne gre dobro. Prepričana je, da so njene ocene slabe, zato misli, da ni primerna za študij. Vpisala se bo na kakšno lažjo višjo ali visoko šolo, vendar dvomi, če ji bo sploh šlo. – čustvena samopodoba: Meni, da jo vsaka stvar hitro vrže iz tira, da se hitro razjezi in težko pomiri. Očita si, da je velikokrat slabo razpoložena. 	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	pravilno prepoznani obe področji samopodobe in ponazorjeni dve drugi področji (zajeta pozitivna in negativna samopodoba) OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritev (opisov osebe).	3–4
3. raven	pravilno prepoznani obe področji samopodobe in ponazorjeno eno področje samopodobe (pozitivna ali negativna samopodoba) ali pravilno prepoznano 1 področje samopodobe in ponazorjeni 2 drugi področji samopodobe	2
	pravilno prepoznani 2 področji samopodobe ali ponazorjeno eno področje samopodobe	1
4.3	Presoje vpliva različnih vzgojnih stilov v družini na samopodobo z utemeljitvami, npr.: <ul style="list-style-type: none"> ♦ avtoritarni vzgojni stil – posledica je običajno neustrezna (negativna) samopodoba: <ul style="list-style-type: none"> – ker so v ospredju zahteve staršev, ki jih mora otrok izpolnjevati, se (pretirano) podreja (staršem in tudi drugim); – sebi ne zaupa, posledično ne upošteva (včasih se sploh ne zaveda več) svojih lastnih potreb in želja, temveč ravna tako, da bi ustregel drugim; – doživlja tudi veliko neugodnih čustev, npr. strah, da ga vrstniki ne bi zavrnili, zato se jim podreja; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca; ♦ permisivni vzgojni stil – posledica je lahko neustrezna samopodoba: <ul style="list-style-type: none"> – otrok je v različnih okoliščinah prepričan, da ravna prav, saj tudi starši niso oporekali takemu njegovemu ravnanju; – prepričan je, da je dober v vsem, saj starši niso skušali spremeniti njegovega pogleda na njegova dejanja oz. uspehe/neuspehe; – prepričan je, da je središče sveta oz. da so najpomembnejše njegove potrebe in želje; – velikokrat je jezen na osebe, ki niso pripravljene ustreči njegovim željam, vendar smatra, da so njegova čustva ustrezna, jeza upravičena; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca; ♦ avtoritativni (demokratični) vzgojni stil – posledica je ustrezna (pozitivna) samopodoba: <ul style="list-style-type: none"> – otrok doživlja sebe kot odgovorno osebo, pri tem upošteva potrebe drugih in svoje potrebe; – realno doživlja svojo šolsko uspešnost, zaveda se, da lahko pri šolskem delu kaj izboljša, vendar se mora pri tem sam potruditi; – zaupa v lastne sposobnosti in ve, da če se bo potrudil, mu bo uspelo; – doživlja se kot čustveno stabilnega, zaveda se, da ga včasih kakšna stvar tudi čustveno razvname, vendar se lahko razmeroma hitro pomiri; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Za vsak vzgojni stil zadostuje po ena utemeljitev. Kandidat lahko presoja tudi z vidika vzgojne brezbržnosti ali kaotične vzgoje. Upoštevajo se vse presoje, ki so smiselno utemeljene. Če kandidat vzgojnega stila ne poimenuje, a ga dobro opiše, je odgovor lahko ocenjen na 6. ravni.</p>	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami	4
	3 presoje, 2 utemeljeni	3
5. raven	2 presoji, 1 utemeljena ali 3 presoje	2
	1 presoja z utemeljitvijo ali 2 presoji	1

Prazna stran

IZPITNA POLA 2**A) Naloge izbirnega tipa**

Naloga	Odgovor
1	C
2	B
3	C
4	D

Naloga	Odgovor
5	B
6	A
7	A
8	A

Naloga	Odgovor
9	C
10	B
11	C
12	A

Naloga	Odgovor
13	C
14	D

Za vsak pravičen odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opis klasičnega pogojevanja (KP):</p> <ul style="list-style-type: none"> – učenje (pogojni odziv) se pojavi, ker se večkratno sočasno pojavljata brezpogojni (BD) in pogojni dražljaj (PD); – vedenje se poveže z določenim dražljajem; – naučen odziv/reakcija se lahko razvije ob enem samem stiku PD in BD; – naučeno vedenje/odzivi so spontani/avtomatizirani/nehotni/samodejni. <p>Opis instrumentalnega pogojevanja (IP):</p> <ul style="list-style-type: none"> – učenje poteka s podkrepitvami in s kaznovanjem; – učenje se pojavi, če vedenju sledijo posledice; – podkrepitve povečajo, kazni pa zmanjšuje verjetnost določenega vedenja; – vedenje/odzivi so naključni in voljni. <p>OPOMBA: Upoštevamo tudi druge smiselne in strokovno ustrezne opise.</p> <p>Oblika učenja: modelno učenje, besedno učenje</p>	
2. raven	2 značilnosti KP in 2 značilnosti IP ter navedena 1 oblika učenja	4
	2 značilnosti KP in 1 značilnost IP <i>ali</i> obratno ter navedena 1 oblika učenja	3
1. raven	1 značilnost KP in 1 značilnost IP ter navedena 1 oblika učenja ali 2 značilnosti KP ter navedena 1 oblika učenja ali 2 značilnosti IP ter navedena 1 oblika učenja ali 2 značilnosti KP in 1 značilnost IP <i>ali</i> obratno	2
	1 značilnost KP in 1 značilnost IP ali 2 značilnosti KP ali 2 značilnosti IP ali 1 značilnost KP <i>ali</i> 1 značilnost IP ter navedena 1 oblika učenja	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri naučenega vedenja z razlago:</p> <p><i>Klasično pogojevanje:</i> Otrok noče vstopiti v čakalnico pri zdravniku, ker ga je strah (neprijetno počutje): Otrok je povezal bolečino (BO), ki jo je doživel ob cepljenju pri prejšnjem obisku, s čakalnico (PD), zato je bil njegov odziv na čakalnico podoben kot odziv (BO) na bolečino pri cepljenju.</p> <p><i>Instrumentalno pogojevanje:</i> Otrok oblikuje navado umivanja rok pred jedjo: Otrok si umije roke pred jedjo, zato ga starši pohvalijo. Pohvala poveča verjetnost umivanja rok, zato si bo otrok začel umivati roke pred vsakim obrokom.</p> <p><i>Modelno učenje:</i> Otrok se vede (posnema) kot model (babica): Babica je med sprehodom s 5-letno Ano vedno pobožala kužke, ki sta jih srečevali. Tudi Ana je začela kužke božati. Mala Ana je babico opazovala in se začela tudi sama vesti podobno kot babica.</p>	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	ponazoritev za 2 obliki učenja, obe razloženi OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev in razlag naučenega vedenja.	4–5
3. raven	ponazoritev za 2 obliki učenja, 1 razložena	3
	ponazoritev za 2 obliki učenja ali ponazoritev in razlaga za 1 obliko učenja	2
	ponazoritev za 1 obliko učenja ali splošen opis 1 oblike učenja	1
	SINTEZA IN VREDNOTENJE Presoja razlogov, ki vodijo v učenje neustreznega vedenja z utemeljitvami, npr.: <ul style="list-style-type: none"> – stičnost: BD in nevtralni dražljaj se pojavita skupaj, zato se začne oseba odzivati podobno na nevtralni dražljaj, kot se je prej na brezpogojni; tako se npr. oblikujejo fobije (Albertov strah pred podgano) ...; – model je nagrajen za neustrezno vedenje (npr. agresivno vedenje): učenec posnema vedenje modela, ker predvideva, da bo tudi sam deležen takšne nagrade ...; – model se neustrezno vede: učenec opazuje odzivanje modela, v podobnih okoliščinah pa ga posnema npr. otrok, ki bo videl mamo, kako se boji grmenja, se bo tudi sam naučil strahu pred grmenjem ...; – podkrepitev (nagrajevanje) neustreznega vedenja: nagrajeno je npr. agresivno vedenje, s čimer se pri nagrajenem poveča verjetnost, da se bo tako vedel tudi v prihodnje; drugi ljudje s svojimi odzivi nekatere odzive posameznika podkrepijo (nagradijo), drugih pa ne, npr. otrok se hitro nauči, da z izbruhi jeze doseže želeno, zato jo pogosteje intenzivno izraža ...; – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja 3 in utemeljitev 3 razlogov (vključeni vsaj 2 obliki učenja)	5
	presoja 3 in utemeljitev 2 razlogov (vključeni vsaj 2 obliki učenja)	4
5. raven	presoja 2 in utemeljitev 2 razlogov	3
	presoja 2 in utemeljitev 1 razloga ali presoja 3 razlogov	2
	presoja 1 in utemeljitev 1 razloga ali presoja 2 razlogov	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje in opis načel zaznavne organizacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – načelo lika in podlage: lik zaznavamo jasno in razločno na podlagi, ki je zaznana nejasno; – načelo bližine: elemente, ki so blizu skupaj, zaznavamo kot celoto; – načelo podobnosti: elemente, ki so si podobni, združimo v celoto; – načelo zaprtosti: dele vidimo tako, da je celota videti zaprta in popolna. <p>OPOMBA: Kandidat lahko poimenuje in opiše tudi ostala načela: načelo strnjivosti ali dobre smeri, načelo simetričnosti, načelo gibanja.</p>	
2. raven	navedena in opisana 3 načela	4
	navedena 3 načela, opisani 2	3
1. raven	navedeni in opisani 2 načeli ali navedena 3 načela in opisano 1	2
	navedena 3 načela ali navedeni 2 načeli in opisano 1	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritve načel z zasaditvijo rastlin v parku in razlaga, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – primer načela lika in podlage: vrtnar zasadi na sredino živo rdeče tulipane, okoli pa zasadi manjše cvetlice z neizrazito barvo: tako poudari tulipane, ki izstopijo iz podlage; – primer načela bližine: vrtnar lahko zasadi rože skupaj (na primer tulipane in marjetice skupaj): zato obiskovalec zaznava to cvetlično gredico kot celoto; – primer načela podobnosti: vrtnar na cvetlični gredi, kjer so zasajene različne rože, z zasaditvijo rdečih tulipanov ustvari neko smiselno podobo, denimo ime kraja; – primer načela zaprtosti: vrtnar lahko zasadi grmičke v krogu, med grmički je pustil nekaj razdalje: opazovalec to zasaditev vidi kot krog, vrtnar tako ustvari mejo med gredico in travnikom. 	
4. raven	3 primeri in 3 razlage	5
	3 primeri in 2 razlagi	4
3. raven	2 primera in 2 razlagi ali 3 primeri, 1 razlaga	3
	2 primera, 1 razlaga ali 3 primeri	2
	2 primera ali 1 primer, 1 razlaga ali 2 splošni razlagi	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja in pojasnitev psiholoških dejavnikov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – znanje: posamezniki, ki imajo o rastlinah več znanja, jih bodo lahko zaznavali bolj podrobno, ločili več delov, združevali po vrstah; – pozornost: posamezniki, ki bodo bolj pozorni, bodo zaznavali več podrobnosti, posamezniki, ki bodo pozorni na kaj drugega, pa morda rastlin niti ne bodo opazili; – čustva: če je posameznik imel pozitivno izkušnjo z določenimi rastlinami (denimo, mu jih je podarila draga oseba), jih bo prej opazil, se bolj zadržal s pogledom ob njih; – motivacija: če so, denimo, na obisku parka učenci, ki morajo za oceno poznati določene rastline, bodo pozorneje iskali te rastline; – izkušnje: če so se posamezniki z določeno rastlino zastrupili, dobili ob njej izpuščaje, jo bodo hitreje opazili, bodo ob njej bolj previdni; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat presoja in pojasnjuje psihološke dejavnike, ki vplivajo na zaznavanje, na splošno, je ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	3 presoje s 3 pojasnitvami	5
	3 presoje z 2 pojasnitvama	4
5. raven	2 presoji z 2 pojasnitvama ali 3 presoje z 1 pojasnitvijo	3
	2 presoji z 1 pojasnitvijo ali 3 presoje	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje in opis delov strukture duševnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ID (ono): nagonski del duševnosti / biološka plat osebnosti; rezervoar nevezane in neorganizirane nagonse energije; vlada mu načelo ugodja; vsebine onega so nezavedne (tudi potlačene), vendar vplivajo na posameznikovo obnašanje; – EGO (jaz): zavestni del duševnosti / psihološka plat osebnosti; izdiferencira se iz ida (ko se začne posameznik srečevati z zahtevami zunanjega sveta); vso energijo za svoje delovanje ego črpa iz ida; vlada mu načelo realnosti ...; – SUPEREGO (nadjaz): moralni del osebnosti / socialna plat osebnosti; je rezultat prve identifikacije s starši; njegove vsebine so ponotranjene norme in vrednote družbe; navzven se najpogosteje izraža v obliki kritike, ki jo ego doživlja kot občutek krivde (slabe vesti) ... 	
2. raven	<p>poimenovanje in opis vseh 3 delov strukture duševnosti</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov.</p>	3–4
1. raven	<p>poimenovanje in opis 2 delov strukture duševnosti ali poimenovanje vseh 3 delov in 1 opis</p>	2
	<p>poimenovanje in opis 1 dela strukture duševnosti ali poimenovanje vseh 3 delov strukture duševnosti</p>	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga odnosov med posameznimi deli strukture duševnosti:</p> <p>Id želi nemudoma in za vsako ceno zadovoljiti svoje težnje, zato je v konfliktu z egom in superegom. Ego v službi superega in realnosti prihaja v konflikt z idom, pod pritiskom ida kot zastopnika nagonov in ugodja pa v konflikt s superegom. Ego se pod pritiskom superega, ki ga nadzoruje in kritizira, brani z obrambnimi mehanizmi in potlači težnje ida (v nezavedno).</p> <p>OPOMBA: V razlago dinamičnih odnosov mora kandidat vključiti vse tri dele strukture duševnosti.</p> <p>Ponazoritev, kako bi se odražalo delovanje posameznega dela strukture duševnosti pri dijaku, ki med poukom opazuje sošolko, v katero je zaljubljen, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – id: med poukom stopi do nje in jo poljubi ...; – ego: pomisli, da bi stopil do nje in jo poljubil, a se odloči, da bo to storil med odmorom ...; – superego: dijak pomisli, da bi sošolko poljubil, a ga postane sram, da je sploh pomislil na to ... 	
4. raven	<p>razložen odnos med deli strukture duševnosti in s primerom ponazorjeno obnašanje dijaka z vidika delovanja vseh 3 delov strukture duševnosti</p> <p>OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti razlage odnosa med deli strukture in kakovosti ponazoritve s primerom.</p>	4–5

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	(pomanjkljivo) razložen odnos med deli strukture duševnosti in s primerom ponazorjeno obnašanje dijaka z vidika delovanja 2 delov strukture duševnosti	3
	(pomanjkljivo) razložen odnos med deli strukture duševnosti in s primerom ponazorjeno obnašanje dijaka z vidika delovanja 1 dela strukture duševnosti ali s primerom ponazorjeno obnašanje dijaka z vidika delovanja 3 delov strukture duševnosti	2
	pomanjkljivo razložen odnos med deli strukture duševnosti ali s primerom ponazorjeno obnašanje dijaka z vidika delovanja 1 dela strukture duševnosti	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje prevladovanja posameznih delov strukture duševnosti s pojasnitvami, kako se kažejo v obnašanju posameznika, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ če prevlada vpliv IDA: <ul style="list-style-type: none"> – pri posamezniku zmanjša stik z realnostjo: posameznik ne zmore odložiti zadovoljitve (spolnega) nagona; posameznik se obnaša (popolnoma) nemoralno (posamezniku je pomemben predvsem užitek), kar se kaže npr. tako, da se fant zabava vsak večer z drugim dekletom, čeprav ima »uradno« svoje dekle, in pri tem ne čuti nobene slabe vesti ...; ♦ če prevlada vpliv EGA: <ul style="list-style-type: none"> – posameznik prilagaja svoje obnašanje realni situaciji: zmore odložiti zadovoljitev nagona, dokler ne najde ustrezne priložnosti oz. objekta; uporabi obrambni mehanizem ...; ♦ če prevlada vpliv SUPEREGA: <ul style="list-style-type: none"> – posameznik ima (hude) občutke slabe vesti (občutke krivde): opravičuje se okolici za vsako malenkost (ali tudi za stvari, za katere ni kriv) ...; – posameznik je prestrog do sebe: oseba kritizira sama sebe tudi za najmanjšo napako (npr. žena ni uspela priti pravi čas iz službe, da bi skuhalo kosilo, zato si očita, da je slaba mati in žena) ...; – nastopijo lahko nevrotske motnje: oseba se mora vedno vrniti od dvigala nazaj k vhodnim vratom, da preveri, če jih je zaklenila ... <p>OPOMBA: Kandidat lahko pojasnjuje na splošno ali s primeri.</p>	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	5
	3 presoje, 2 pojasnjeni	4
5. raven	2 presoji s pojasnitvama ali 3 presoje, 1 pojasnjena	3
	2 presoji, 1 pojasnjena ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Oprelitev stališč: Stališča so celote prepričanj, čustev in vrednostnih ocen v odnosu do socialnih situacij in objektov, (ki delujejo kot pripravljenost za določen način vedenja).</p> <p>Komponente stališč: Kognitivna, emocionalna (čustvena, vrednostna) in aktivnostna (dinamična, vedenjska, konativna).</p> <p>OPOMBA: Če je opredelitev stališč pomanjkljiva (npr.: stališča so prepričanja, mnenja o določeni stvari), je kandidat ocenjen na 1. ravni.</p>	
2. raven	opredelitev in navedene 3 komponente	4
	opredelitev in navedeni 2 komponenti	3
1. raven	opredelitev in navedena 1 komponenta	2
	opredelitev ali navedene 3 komponente	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer pozitivnega stališča do nudenja pomoči: Srednješolka Mojca je pri večini šolskih predmetov zelo uspešna. Vedno, ko jo kdo od sošolcev prosi za pomoč, rada pomaga. Posodi zapiske, razlaga snov, se uči skupaj z njimi (vedenjska komponenta). Vse to dela zato, ker je prepričana, da s tem, ko drugim pomaga, dela dobro tako sebi kot njim (kognitivna komponenta). Poleg tega jo tak način druženja s sošolci veseli, zavest o tem, da je drugim lahko v pomoč, pa v njej sproži ugodje, zadovoljstvo (čustvena komponenta) ...</p> <p>Primer negativnega stališča do nudenja pomoči: Srednješolka Simona se doma večkrat prepira z mamo, saj mama pričakuje več njene pomoči pri gospodinjskih delih. Ko jo mama prosi za pomoč, Simona navadno osorno odgovori, da to ni njeno delo in da ima pomembnejše obveznosti, kot pa je pospravljanje doma. Jezno se zapre v sobo (ob tem še zaloputne z vrati) (vedenjska komponenta). Simona je namreč prepričana, da je njena naloga učenje, mama pa naj skrbi za gospodinjska dela. Iz pogovorov s sošolkami ve, da imajo pri marsikateri sošolki doma takšen dogovor (mama pospravlja, otroci pa se učijo) (kognitivna komponenta). Poleg tega do tega, da drugim pomaga, čuti odpor, saj se s tem počuti izkoriščano (čustvena komponenta).</p>	
4. raven	ponazorjena 2 primera z jasno poimenovanimi komponentami OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primerov.	4–5
3. raven	ponazorjena 2 primera z jasno poimenovanima 2 komponentama (vsak) ali ponazorjena 2 primera s 3 komponentami brez poimenovanj	3
	ponazorjena 2 primera s 3 poimenovanimi komponentami (oba skupaj) ali ponazorjen 1 primer s poimenovanimi 3 komponentami ali ponazorjena 2 primera z 2 komponentama brez poimenovanj	2
	ponazorjen 1 primer z 2 komponentama brez poimenovanj ali ponazorjena 2 primera s po 1 komponento brez poimenovanj	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Vpliv dejavnikov socializacije in utemeljitve, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – starši: starši svoja stališča prenašajo na otroka, saj otroku predstavljajo model, po katerem se uči; starši svoja stališča prenašajo na otroka tudi prek instrumentalnega pogojevanja otroka (otrok je nagrajen za podobno stališče, kot ga ima starš); – vrstniki: vrstniki pomembno vplivajo na oblikovanje stališč predvsem glede športa, glasbe ..., s privzemanjem stališča vrstniške skupine se krepi občutek pripadnosti skupini; – šola: na oblikovanje stališč pomembno vplivajo informacije in znanje o dogodkih, situacijah, tako se stališča šole (učiteljev ...) prek podajanja in interpretiranja znanja in informacij prenašajo tudi na učence; – mediji: vpliv množičnih medijev, predvsem televizije, na oblikovanje stališč je velik, saj s svojimi informacijami oblikujejo stališča, predvsem v otroštvu, ko otrok informacije, ki jih pridobi prek televizije, razume dobesedno (vpliv oglasov ...); – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami	5
	3 presoje, 2 utemeljeni	4
5. raven	2 presoji z utemeljitvama	3
	2 presoji, 1 utemeljena	2
	3 presoje brez utemeljitve	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.